

CYFANSODDIAD

1. Enw'r Gymdeithas

Enw'r Gymdeithas fydd Cymdeithas CYSGau Cymru (yma, 'y Gymdeithas' fydd hi'n cael ei galw o hyn ymlaen)

2. Amcanion y Gymdeithas

- (i) darparu fforwm yng Nghymru ar gyfer y CYSGau i drafod materion o bwys iddynt, ac i ddwyn achosion i sylw cyrff eraill pan fo gofyn;
- (ii) hwyluso cydweithredu rhwng Awdurdodau Lleol, eu CYSGau a Chynadleddau Maes Llafur cytûn, i fynd ar drywydd diddordebau cyffredin ynglŷn â datblygu cwricwlwm addysg grefyddol ac addoli ar y cyd;
- (iii) helpu'r CYSGau i gyflawni eu gorchwylion trwy rannu profiad ac arbenigedd;
- (iv) ymgymryd ag unrhyw weithgareddau eraill a allai fod o fudd i addysg grefyddol ac addoli ar y cyd yng Nghymru.

3. Aelodaeth a dyletswyddau

- (i) Mae pob un o GYSAGau Cymru yn gymwys i fod yn aelod o'r Gymdeithas.
- (ii) Bydd pob CYSG yn cael ei wahodd i basio penderfyniad yn argymhell bod ei ALL yn cymeradwyo ymaelodi â Chymdeithas CYSGau Cymru.
- (iii) Bydd y Gymdeithas yn cyfarfod deirgwaith y flwyddyn.
- (iv) Gall cyfarfodydd arbennig o'r Gymdeithas gael eu cynnal ar alwad y Cadeirydd neu ar alwad aelod-GYSAG. Bydd modd i'r Cadeirydd, wedi ymgynghori â'r swyddogion eraill, newid y trefniadau ar gyfer cyfarfodydd y Gymdeithas mewn achos brys.
- (v) Bydd hawl gan bob aelod-GYSAG i anfon pedwar cynrychiolydd a all gynnwys cynrychiolaeth broffesiynol, i gyfarfodydd. Pan mae CYSG yn cynnig Swyddog neu Aelod i Bwyllgor Gwaith CCYSAGauC, mae'n rhaid i'r sawl a gynigir fod yn un o'r pedwar cynrychiolydd y mae'r CYSG yn eu penodi i'w gynrychioli mewn cyfarfod o'r Gymdeithas. Mewn unrhyw gyfarfod lle gelwir am bleidlais, bydd gan bob CYSG hawl i un bleidlais.
- (vi) Bydd cyfarfod o'r Gymdeithas yn cael ei ystyried yn un â chworwm iddo pan na fo dim llai na thraean o'r aelod-GYSAGau yn cael eu cynrychioli.

- (vii) Os bydd bwriad o gwbl i newid y cyfansoddiad bydd raid rhoi gwybod i'r CYSAGau o leiaf bedwar mis cyn y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol (CCB) a fydd yn rhoi ystyriaeth i unrhyw newid felly. Cynhelir y CCB fel rhan o gyfarfod haf y Gymdeithas.
- (viii) Os bydd yn dymuno, gall y Gymdeithas wahodd cyrff i gael swyddogaeth sylwedydd yn y Gymdeithas. Dim ond os bydd y Cadeirydd yn caniatáu y caiff sylwedyddion o'r fath ddweud gair.
- (ix) Bydd hawl gan unrhyw aelodau o'r CYSAG sydd â'u ALL neu Gyngor yr un sy'n croesawu'r cyfarfod hwnnw i fod yno fel sylwedyddion.

4. *Swyddogion y Gymdeithas*

- (i) Bydd y rhain yn cael eu hethol a/neu eu hail-ethol yn y CCB fel a ganlyn:
  - i) y Cadeirydd
  - ii) yr Is Gadeirydd
  - iii) yr Ysgrifennydd
  - iv) yr Ysgrifennydd Cynorthwyol
  - v) y Trysorydd.

Ni chaiff yr un CYSAG gyflenwi mwy nag un swyddog yn ystod y flwyddyn. Ni chaiff dim un Cadeirydd gadw'r swydd am ragor na dwy flynedd yn olynol. Pan ddaw tymor y Cadeirydd yn y Gadair i ben bydd yr Is Gadeirydd yn dod yn Gadeirydd, yn amodol ar y gofyniad ym mharagraff (4ii). Gall y Cadeirydd ymddiswyddo ar unrhyw adeg yn ystod eu tymor a bydd yr Is Gadeirydd yn dod yn eu lle, fel byddai'n digwydd pan mae tymor y Cadeirydd yn dod i ben. Pan mae'r Is Gadeirydd yn cymryd swydd y Cadeirydd mewn amgylchiadau o'r fath, ni fydd Blwyddyn 1 tymor y Cadeirydd yn y swydd yn dechrau hyd nes y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol nesaf.

- (ii) Os nad yw swyddog bellach yn aelod mewn CYSAG nac yn dal dim cysylltiad chwaith, bydd yn gorfod rhoi'r gorau i'w swydd ar unwaith. Bydd rhywun yn cael ei benodi yn ei le yn ystod y cyfarfod dilynol, a bydd yn gwasanaethu tan y CCB nesaf. Os oes angen llenwi'r swydd ar unwaith bydd hawl gan y Pwyllgor Gwaith i wneud penodiad dros dro a fydd mewn grym tan gyfarfod nesaf y Gymdeithas.
- (iii) Fe fydd Pwyllgor Gwaith, a fydd yn cynnwys y canlynol:
  - a) y Swyddogion, sef
    - i) Cadeirydd
    - ii) Is Gadeirydd
    - iii) Ysgrifennydd
    - iv) Ysgrifennydd Cynorthwyol
    - v) Trysorydd
  - b) chwe aelod o aelod-GYSAGau ar wahân i'r rheiny y darparwyd y Cadeirydd a'r Is Gadeirydd ohonynt.
  - c) Y cyn-Gadeirydd diweddaraf
  - d) y cyn-Ysgrifennydd diweddaraf
  - e) cynrychiolydd o PYCAG
  - f) cynrychiolydd CCYSAGauC ar Gyngor AG Cymru a Lloegr
  - g) cynrychiolydd CCYSAGauC ar EFTRE
  - h) cynrychiolydd CCYSAGauC ar Rwydwaith Rhyng-Ffydd y DU

Ac eithrio'r Ysgrifennydd, yr Ysgrifennydd Cynorthwyol a'r Trysorydd, ni chaiff unrhyw un CYSAG ddarparu mwy nag un aelod o'r Pwyllgor Gwaith. Bydd Aelodau Etholedig o'r Pwyllgor Gwaith, yn amodol ar ofynion paragraffau 4(ii) a 4(v), yn gwasanaethu am gyfnod o dair blynedd, yn ôl trefn drwy'r hon y bydd dau ohonynt yn cwblhau eu cyfnod yn y swydd bob blwyddyn.

Bydd gan y Cadeirydd yr hawl i wahodd i gyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith unrhyw berson neu bersonau sydd, yn ei farn ef/hi, â chyfraniad i'w wneud at Agenda'r cyfarfod hwnnw. Bydd gan berson gwahoddedig o'r fath yr hawl i siarad a chael gwrandawriad, ond ni chaiff yr hawl i bleidleisio ar unrhyw fater y gelwir am bleidlais arno.

- (iv) Bydd penodiadau fel Cynrychiolwyr CCYSAGauC ar a) Cyngor AG Cymru a Lloegr; b) EFTRE; a c) Cyngor Rhyng-Ffydd y DU yn cael eu gwneud gan y Pwyllgor Gwaith ar ôl gofyn am fynegiannau o ddiddordeb gan aelodau CYSAGau mewn cysylltiad â CCYSAGauC.
- (v) Dim ond pwerau gweithredol sydd wedi eu dirprwyo iddo mewn cyfarfod o'r Gymdeithas fydd gan y Pwyllgor Gwaith. Pump fydd yn gwneud cworwm a bydd pleidlais fwyafrif yn sefyll.
- (vi) Os nad yw aelod o'r Pwyllgor Gwaith bellach yn aelod o GYSAG nac yn dal dim cysylltiad chwaith bydd yn peidio â bod yn aelod o'r Pwyllgor Gwaith. Bydd hawl gan y CYSAG a ddarparodd y person hwn, i enwebu aelod arall i'r Pwyllgor Gwaith, a fydd yn gwasanaethu tan ddiwedd y tymor yr etholwyd yr aelod gwreiddiol ar ei gyfer.
- (vii) Os na fydd y Cadeirydd yn bresennol, bydd yr Is Gadeirydd yn eistedd yn y gadair. Os na fydd yr Is Gadeirydd yno gorchwyl gyntaf y cyfarfod fydd ethol aelod i'r Gadair ar gyfer y cyfarfod hwnnw. Sut bynnag, os bydd y Cadeirydd neu'r Is-Gadeirydd yn cyrraedd yn ystod y cyfarfod, bydd yr aelod sydd yn y Gadair yn symud ar ôl i'r eitem o dan sylw ddod i ben.

5. Tanysgrifiad a Chyllid

- (i) Y flwyddyn ariannol fydd blwyddyn ariannol y Gymdeithas, h.y. o 1 Ebrill y Flwyddyn honno hyd at 31 Mawrth y flwyddyn wedyn.
- (ii) Bydd tanysgrifiad blynyddol a fydd yn cael ei bennu yn y Cyfarfod Blynyddol.

(i) Y Trefniadau

- (i) (a) Bydd y Cadeirydd yn dwyn cynnig gerbron "bod cofnodion y cyfarfod diwethaf yn cael eu llofnodi fel rhai cywir".
- (b) Yr unig agwedd ar y cofnodion y bydd modd ei thrafod fydd eu cywirdeb. Bydd rhaid i unrhyw gwestiwn ynglŷn â'u cywirdeb gael ei godi trwy ddwyn cynigiad gerbron, a chyn gynted ag y bydd y mater wedi ei setlo bydd gan y Cadeirydd hawl i lofnodi'r cofnodion, fel rhai cywir.
- (ii) Bydd modd i unrhyw aelod-GYSAG ofyn i'r Cadeirydd gynnwys eitem ar Agenda cyfarfodydd y Gymdeithas heb fod gofyn cael eilydd. Mae'n rhaid i geisiadau i

gynnwys eitemau ar yr Agenda gael eu gwneud o leiaf bedair wythnos cyn unrhyw gyfarfod. Bydd rhaid sicrhau eilydd ar gyfer unrhyw gynigiad sy'n cael ei ddwyn gerbron y cyfarfod.

- (iii) Os digwydd bod rhaid cael pleidleisio yn achos unrhyw gynigiad bydd gan bob un CYSAG sy'n aelod un bleidlais a gwneir penderfyniad trwy fwyafrif syml. Bydd gan y Cadeirydd bleidlais fwrw heblaw yn achos ethol Is Gadeirydd neu aelod o'r Pwyllgor Gwaith.
- (iv) Bydd y cyfarfodydd a'r gohebu'n cael eu cynnal yn ddwyieithog.
- (v) Bydd modd i'r Cadeirydd ychwanegu unrhyw faterion eraill ar yr amod bod rhybudd wedi cael ei roi ynglŷn â nhw.

COD YMARFER AR GYFER CYNNAL ETHOLIADAU

Cynigir y Cod Ymarfer canlynol ar gyfer cynnal etholiadau:-

- (a) Gwahoddir enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith CCYSAGauC yn ystod tymor y gwanwyn bob blwyddyn. Bydd dyddiad cau derbyn yr enwebiadau gan GYSAGau yn cael ei gyhoeddi gan y Gymdeithas ar ddechrau tymor y gwanwyn. Dylai pawb sy'n cael eu henwebu ysgrifennu paragraff (tua 100 gair) amdanynt eu hunain.
- (b) Mae'n rhaid i'r CYSAG sy'n gwneud yr enwebiad sicrhau fod y sawl a enwebwyd yn barod i wasanaethu.
- (c) Bydd yr Ysgrifennydd yn anfon rhestr o'r rhai a enwebwyd, ynghyd â'r paragraffau, i gyrraedd pob CYSAG yn gynnar yn nhymor yr haf fel bod pob CYSAG yn cael cyfle i ystyried yn ei gyfarfod haf sut i fwrw ei bleidlais.
- (d) Pe digwydd bod dau neu fwy o Unigolion yn derbyn nifer cyfartal o bleidleisiau mewn etholiad ar gyfer Is Gadeirydd neu'r Pwyllgor Gwaith, bydd y Cadeirydd yn penderfynu'r mater drwy dynnu "enw allan o het". Cyhoeddir mai'r unigolyn y tynnwyd ei enw fydd yr ymgeisydd llwyddiannus.
- (e) Os nad oes digon o bobl wedi cael eu henwebu gan GYSAGau cyn y Cyfarfod Blynyddol i lenwi seddi gwag ar y Pwyllgor Gwaith neu fel Is Gadeirydd, gwneir cais am enwebiadau o'r llawr. Dylai enwebiadau o'r fath gael eu cynnig a'u heilio yn ôl yr arfer. Os derbynnir mwy na'r nifer angenrheidiol o enwebiadau o'r llawr, cynhelir pleidlais ar yr enwebiadau hynny. Ni fydd y bleidlais hon yn cynnwys unrhyw un a enwebwyd cyn y Cyfarfod Blynyddol, bydd yr unigolyn/unigolion hynny yn cael eu penodi i'r Pwyllgor Gwaith cyn y gwahoddir enwebiadau am unrhyw le gwag.

Diwygiwyd Cyfarfod Blynyddol Cyffredinol 2018

Yr uchod yw'r Cyfansoddiad presennol gyda newidiadau. Ceir fersiwn amgen o Adran 4, 5, 6 yn atodiad 1. Fodd bynnag, dim ond newid yn nhrefn y paragraffau a newidiwyd sydd yma, i'w gwneud yn fwy darllenadwy ac eglur. Bydd angen gwneud penderfyniad ynghylch p'un ai i fabwysiadu Adran 4 uchod a newidiwyd yn ei chyfanrwydd neu fabwysiadu'r adran 4/5/5 amgen yn ei chyfanrwydd.

ATODIAD1

Adran 4, 5, 6 amgen fel awgrymiad i gael mwy o eglurder a'i gwneud yn fwy darllenadwy. Darllenwch y ddogfen atodol i gael nodiadau esboniadol.

4. Pwyllgor Gwaith

i) Fe fydd Pwyllgor Gwaith, a fydd yn cynnwys y canlynol:

- a) y Swyddogion, sef
  - i) Cadeirydd
  - ii) Is Gadeirydd
  - iii) Ysgrifennydd
  - iv) Ysgrifennydd Cynorthwyol
  - v) Trysorydd
- b) chwe aelod o aelod-GYSAGau ar wahân i'r rheiny y darparwyd y Cadeirydd a'r Is Gadeirydd ohonynt.
- c) Y cyn-Gadeirydd diweddaraf
- d) y cyn-Ysgrifennydd diweddaraf
- e) cynrychiolydd o PYCAG
- f) cynrychiolydd CCYSAGauC ar Gyngor AG Cymru a Lloegr
- g) cynrychiolydd CCYSAGauC ar EFTRE
- h) cynrychiolydd CCYSAGauC ar Rwydwaith Rhyng Ffydd y DU

(ii) Bydd Swyddogion y Gymdeithas (Cadeirydd, Is Gadeirydd, Ysgrifennydd, Ysgrifennydd Cynorthwyol, a Thrysorydd) yn cael eu hethol a /neu eu hailethol yn y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol. Ni chaiff yr un CYSAG gyflenwi mwy nag un swyddog yn ystod y flwyddyn. Ni chaiff dim un Cadeirydd gadw'r swydd am ragor na dwy flynedd yn olynol. Pan ddaw tymor y Cadeirydd yn y Gadair i ben bydd yr Is-Gadeirydd yn dod yn Gadeirydd, yn amodol ar y gofyniad ym mharagraff (4ii). Gall y Cadeirydd ymddiswyddo ar unrhyw adeg yn ystod eu tymor a bydd yr Is Gadeirydd yn dod yn eu lle, fel byddai'n digwydd pan mae tymor y Cadeirydd yn dod i ben. Pan mae'r Is Gadeirydd yn cymryd swydd y Cadeirydd mewn amgylchiadau o'r fath, ni fydd Blwyddyn 1 tymor y Cadeirydd yn y swydd yn dechrau hyd nes y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol nesaf.

(iii) Os nad yw swyddog bellach yn aelod mewn CYSAG nac yn dal dim cysylltiad chwaith, bydd yn gorfod rhoi'r gorau i'w swydd ar unwaith. Bydd rhywun yn cael ei benodi yn ei le yn ystod y cyfarfod dilynol, a bydd yn gwasanaethu tan y CCB nesaf. Os oes angen llenwi'r swydd ar unwaith bydd hawl gan y Pwyllgor Gwaith i wneud penodiad dros dro a fydd mewn grym tan gyfarfod nesaf y Gymdeithas

(iv) Ac eithrio'r Ysgrifennydd, yr Ysgrifennydd Cynorthwyol a'r Trysorydd, ni chaiff unrhyw un CYSAG ddarparu mwy nag un aelod o'r Pwyllgor Gwaith. Bydd Aelodau Etholedig o'r Pwyllgor Gwaith, yn amodol ar ofynion paragraffau 4(ii) a 4(v), yn gwasanaethu am gyfnod o dair blynedd, yn ôl trefn drwy'r hon y bydd dau ohonynt yn cwblhau eu cyfnod yn y swydd bob blwyddyn.

(v) Os nad yw aelod o'r Pwyllgor Gwaith bellach yn aelod o GYSAG nac yn dal dim cysylltiad chwaith bydd yn peidio a bod yn aelod o'r Pwyllgor Gwaith. Bydd hawl gan y CYSAG a ddarparodd y person hwn, i enwebu aelod arall i'r Pwyllgor Gwaith, a fydd yn gwasanaethu tan ddiwedd y tymor yr etholwyd yr aelod gwreiddiol ar ei gyfer.

(vi). Bydd penodiadau fel Cynrychiolwyr CCYSAGauC ar a) Cyngor AG Cymru a Lloegr; b) EFTRE; a c) Cyngor Rhyng-Ffydd y DU yn cael eu gwneud gan y Pwyllgor Gwaith ar ôl gofyn am fynegiannau o ddiddordeb gan aelodau CYSAGau mewn cysylltiad â CCYSAGauC.

(vii) Dim ond pwerau gweithredol sydd wedi eu dirprwyo iddo mewn cyfarfod o'r Gymdeithas fydd gan y Pwyllgor Gwaith. Pump fydd yn gwneud cworwm a bydd pleidlais fwyafrif yn sefyll

5. Y Trefniadau

1. (i) Os na fydd y Cadeirydd yn bresennol, bydd yr Is-Gadeirydd yn eistedd yn y gadair. Os na fydd yr Is-Gadeirydd yno gorchwyl gyntaf y cyfarfod fydd ethol aelod i'r Gadair ar gyfer y cyfarfod hwnnw. Sut bynnag, os bydd y Cadeirydd neu'r Is-Gadeirydd yn cyrraedd yn ystod y cyfarfod, bydd yr aelod sydd yn y Gadair yn symud ar ôl i'r eitem o dan sylw ddod i ben.

(ii) (a) i) (a) Bydd y Cadeirydd yn dwyn cynnig gerbron "bod cofnodion y cyfarfod diwethaf yn cael eu llofnodi fel rhai cywir".

(b) Yr unig agwedd ar y cofnodion y bydd modd ei thrafod fydd eu cywirdeb. Bydd raid i unrhyw gwestiwn ynglŷn â'u cywirdeb gael ei godi trwy ddwyn cynigiad gerbron, a chyn gynted ag y bydd y mater wedi ei setlo bydd gan y Cadeirydd hawl i lofnodi'r cofnodion, fel rhai cywir.

(iii) Bydd modd i unrhyw aelod-GYSAG ofyn i'r Cadeirydd gynnwys eitem ar Agenda cyfarfodydd y Gymdeithas heb fod gofyn cael eilydd. Mae'n rhaid i geisiadau i gynnwys eitemau ar yr Agenda gael eu gwneud o leiaf bedair wythnos cyn unrhyw gyfarfod. Bydd raid sicrhau eilydd ar gyfer unrhyw gynigiad sy'n cael ei ddwyn gerbron y cyfarfod.

(iv) Os digwydd bod rhaid cael pleidleisio yn achos unrhyw gynigiad bydd gan bob un CYSAG sy'n aelod un bleidlais a gwneir penderfyniad trwy fwyafrif syml. Bydd gan y Cadeirydd bleidlais fwrw heblaw yn achos ethol Is Gadeirydd neu aelod o'r Pwyllgor Gwaith.

(iv) Bydd y cyfarfodydd a'r gohebu'n cael eu cynnal yn ddwyieithog.

(v) Bydd modd i'r Cadeirydd ychwanegu unrhyw faterion eraill ar yr amod bod rhybudd wedi cael ei roi ynglŷn â nhw.

2. Bydd gan y Cadeirydd yr hawl i wahodd i gyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith unrhyw berson neu bersonau sydd, yn ei farn ef/hi, â chyfraniad i'w wneud at Agenda'r cyfarfod hwnnw. Bydd gan berson gwahoddedig o'r fath yr hawl i siarad a chael gwrandawriad, ond ni chaiff yr hawl i bleidleisio ar unrhyw fater y gelwir am bleidlais arno.

6. 6. Tanysgrifiad a Chyllid

(iii) Y flwyddyn ariannol fydd blwyddyn ariannol y Gymdeithas, h.y. o 1 Ebrill y

Flwyddyn honno hyd at 31 Mawrth y flwyddyn wedyn.

(ii) Bydd tanystrifiad blynyddol a fydd yn cael ei bennu yn y Cyfarfod Blynyddol.